

Zaštita osobnih podataka na internetu

Kramar, Lea

Undergraduate thesis / Završni rad

2025

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:203935>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-06**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 314/KOM/2025

Zaštita osobnih podataka na internetu

Lea Kramar, 0336035783

Koprivnica, siječanj 2025. godine

Sveučilište Sjever

Komunikologija, mediji i novinarstvo

Završni rad br. 314/KOM/2025

Zaštita osobnih podataka na internetu

Student

Lea Kramar, 0336035783

Mentor

izv. Prof. dr. sc. Goran Vojković

Koprivnica, siječanj 2025. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo	
STUDIJ	Sveučilišni prijediplomski studij Komunikologija, mediji i novinarstvo	
PRISTUPNIK	Lea Kramar	MATIČNI BROJ 0336035783
DATUM	20.1.2025.	KOLEGIJ Medijsko pravo
NASLOV RADA	Zaštita osobnih podataka na internetu	
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Protection of personal data on the Internet	

MENTOR	izv. prof. dr. sc. Goran Vojković	ZVANJE izvanredni profesor
--------	-----------------------------------	----------------------------

ČLANOVI POVJERENSTVA	1. doc. dr. sc. Mirko Smoljić, predsjednik
	2. doc. dr. sc. Ivona Čulo, član
	3. izv. prof. dr. sc. Goran Vojković, mentor
	4. doc. art. Daniel Luka Borčić, zamjena
	5. _____

Zadatak završnog rada

BROJ	314/KOM/2025
------	--------------

OPIS

Zadatak završnog rada je istražiti i analizirati zaštitu osobnih podataka na internetu, s posebnim naglaskom na pravni okvir i percepciju korisnika društvenih mreža. U radu je potrebno objasniti pojam zaštite osobnih podataka, definirati što se smatra osobnim podatkom te kako se on obrađuje u skladu s relevantnim pravnim propisima. Poseban fokus treba biti na analizi Opće uredbe o zaštiti podataka (GDPR), njezinim ključnim odredbama i pravima koja iz nje proizlaze, kao i na ulozi Agencije za zaštitu osobnih podataka (AZOP) u Republici Hrvatskoj. Također, potrebno je provesti istraživanje putem anketnog upitnika kako bi se stekao uvid u razinu informiranosti i percepciju korisnika društvenih mreža o zaštiti privatnosti na internetu. Na temelju prikupljenih podataka potrebno je izvršiti analizu i interpretaciju rezultata te donijeti zaključke koji će doprinijeti boljem razumijevanju izazova i mogućih poboljšanja modela informiranja građana u području zaštite osobnih podataka.

ZADATAK URUČEN 20.1.2025.

POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SJEVER

Predgovor

Na početku ovog završnog rada zahvalila bih svojem mentoru, izv. prof. dr. sc. Goranu Vojkoviću, što je pristao biti moj mentor i što mi je pomogao svojim savjetima tijekom pisanja završnog rada, a i na kolegijima tijekom studija.

Također zahvalila bih svim profesorima Sveučilišta Sjever s kojima sam uspješno surađivala tijekom cijelog studija i koji su samo studiranje učinili lakšim i zanimljivijim.

Na samom kraju zahvaljujem svojoj obitelji i prijateljima koji su mi pružali veliku podršku tijekom cijeloga studiranja.

Sažetak

U ovom radu obrađuje se tema zaštite osobnih podataka na internetu. Stoga prvi dio rada pobliže analizira i objašnjava pojam zaštite podataka, te što je to osobni podatak i kako se obrađuje.

Nadalje analizira se Opća uredba o zaštiti podataka odnosno GDPR, te se definira sam pojam GDPR, te prava koja se temeljem Uredbe donose. Osim GDPR analizira se i Agencija za zaštitu osobnih podataka u Hrvatskoj odnosno AZOP, navode se misija, vizija i određeni zadatci koje Agencija obavlja.

Zadnji dio rada bazira se na kvantitativnom istraživanju u obliku ankete. Istraživanje je napravljeno s ciljem bolje spoznaje mišljenja i nekih određenih navika ispitanika prilikom korištenja prvenstveno društvenih mreža u neke slobodne svrhe. Kako bi se bolje razumjela sama percepcija ispitanika vezana za zaštitu osobnih podataka postavljena pitanja percipirana su na način prilikom kojeg otkrivamo koliko znanja ispitanici imaju o samoj zaštiti osobnih podataka, te koliko su svjesni određenih opasnosti koje dolaze s njom. Nadalje iskazuje se sama analiza dobivenih podataka, te za sam kraj rada ispisuje se zaključak.

Ključne riječi: zaštita podataka, osobni podatak, obrada podatka, GDPR, AZOP, misija, vizija

Summary

This paper deals with the topic of personal data protection on the Internet. Therefore, the first part of the paper analyzes and explains the concept of data protection, what is personal data and how it is processed.

Furthermore, the General Data Protection Regulation, or GDPR, is analyzed, and the term GDPR itself is defined, as well as the rights based on which the Regulation is enacted. In addition to the GDPR, the Agency for the Protection of Personal Data in Croatia, i.e. AZOP, is also analysed, the mission, vision and specific tasks performed by the Agency are stated.

The last part of the paper is based on quantitative research in the form of a survey. The research was done with the aim of better understanding the opinions and certain habits of respondents when using primarily social networks for some free purposes. In order to better understand the respondents' perception of personal data protection, the questions were perceived in a way that reveals how much knowledge the respondents have about the protection of personal data, and how aware they are of certain dangers that come with it. Furthermore, the analysis of the obtained data is presented, and a conclusion is written at the very end of the paper.

Keywords: data protection, personal data, data processing, GDPR, AZOP, mission, vision

Popis korištenih kratica

GDPR	General Data Protection Regulation (Opća uredba o zaštiti podataka)
AZOP	Agencija za zaštitu osobnih podataka
EU	Europska unija
CSI.hr	Centar za sigurniji Internet Hrvatska

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
1.	Metodologija i sadržaj.....	2
2.	Zaštita osobnih podataka na internetu.....	3
2.1.	Zaštita podataka.....	3
2.2.	Opća uredba za zaštitu podataka	4
2.3.	Agencija za zaštitu osobnih podataka (AZOP)	6
3.	Istraživanje znanja i stavova o Zaštiti osobnih podataka na internetu.....	8
3.1.	Anketirani uzorak	8
3.2.	Cilj istraživanja	8
3.3.	Metode i tehnike istraživanja	8
4.	Rezultati istraživanja.....	9
5.	Informiranje građana o zaštiti njihovih osobnih podataka.....	23
5.1.	Primjer pokušaja krađe osobnih podataka (Smishing).....	24
5.2.	Postupci i mjere zaštite osobnih podataka.....	25
6.	Zaključak.....	29
7.	Literatura.....	31
8.	Popis grafova	35
9.	Popis tablica	36
10.	Popis slika	37
11.	Prilog – Popis anketnih pitanja.....	38

1. Uvod

Pojavom interneta i naglo rastućih raznih društvenih mreža javljaju se svakojake opasnosti i digitalne prijetnje. Bez imalo razmišljanja svatko od nas sigurno je barem jednom kliknuo na određeno prihvaćanje razno raznih kolačića i privola prilikom pristupanja određenoj internetskoj stranici, a bez imalo promišljanja o tome što to zapravo znači. Kroz završni rad поближе će se objasniti pojam zaštite osobnih podataka na internetu, objasniti će se određena pravila, norme i prava koja se javljaju prilikom dijeljenja i skupljanja osobnih podataka na internetu te naravno prema kojim pravilima bi se trebala obavljati njihova zaštita.

U ovom završnom radu provest će se istraživanje u obliku anketnog upitnika kako bi prikazala svjesnost stanovništva na opasnosti digitalnog svijeta i krađe osobnih podataka te zapravo kako bi utvrdila koliko temeljno znanje ljudi imaju o zaštiti podataka na internetu.

Svrha ovog završnog rada i istraživanja je istražiti koliko svijest korisnici društvenih mreža i samog interneta imaju o zaštiti podataka na internetu.

1. Metodologija i sadržaj

U odnosu na definiranu svrhu i cilj samoga rada i istraživanja, postavila su se sljedeća istraživačka pitanja.

1. Kolika je svjesnost korisnika društvenih mreža i interneta o mogućnosti krađe osobnih podataka?
2. Koliko je znanje korisnika društvenih mreža i interneta o zaštiti osobnih podataka na internetu?
3. Koliko korisnika društvenih mreža i interneta posvećuje pozornost čitanju različitih uvjeta korištenja na web stranicama?

Završni rad provodit će se kroz pet cjelina kako bi se najbolje objasnila i prikazala zaštita osobnih podataka na internetu te kako bi se dobili odgovori na navedena istraživačka pitanja. Prva cjelina završnog rada sastojat će se od uvoda, gdje je predstavljena sama tema završnog rada, no ujedno će biti pobliže opisana svrha i cilj istraživanja. Druga cjelina rada sastojat će od teorijskog objašnjenja zaštite podataka na internetu te njezine važnost, no ujedno će pobliže pokazati pravila zaštite podataka Europske unije i naravno zaštitu podataka u Hrvatskoj. Nadalje prikazat će se provedeno istraživanje te njegovi rezultati, koje se provelo preko društvenih mreža s ciljem utvrđivanja svjesnosti korisnika društvenih mreža i samog interneta o zaštiti podataka na internetu.

Nakon rezultata istraživanja dolazimo do diskusije koja sadrži i nudi kratki prikaz rezultata istraživanja, te usporedbu postavljenih ciljeva istraživanja u uvodu rada sa dobivenim rezultatima. Kao zadnja cjelina dolazi zaključak koji će obuhvatiti cjelokupne ciljeve i rezultate rada i istraživanja te istaknuti određene zaključke koji su na temelju toga proizašli.

2. Zaštita osobnih podataka na internetu

2.1. Zaštita podataka

Tijekom povijesti prvi pravno obvezujući instrument koji se bazirao na zaštitu osobnih podataka bila je Konvencija za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka iz 1981. godine (Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka i Dodatnog protokola uz konvenciju za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka u vezi nadzornih tijela i međunarodne razmjene podataka (NN 4/2005)). Njezina glavna svrha bila je pružanje svakoj fizičkoj osobi zaštitu i poštovanje njezinih prava i temeljnih sloboda. No prvenstveno se odnosila na pravo privatnosti pojedinca glede automatizirane obrade podataka (Abeil Martii Maciejewski: 2024). Razvojem tehnologije i samog interneta potreba za zaštitom podataka postaje sve veća i jača stoga se javlja i potreba za povećanjem pravne sigurnosti i donošenja dodatnih zakonodavnih akata kako bi se dodatno upotpunila i provodila sigurnost i zaštita osobnih podataka.

Sama zaštita podataka je proces kojim se pokušavaju zaštititi podatci koji se određenim putem prenose te se ujedno i kontroliraju pristupi tim podatcima. Na taj se način zadržava privatnost samih podataka. Važno je istaknuti kako se zaštita podataka koristi za zaštitu javnih te ujedno i privatnih podataka. Prilikom prijenosa određenih važnih sadržaja poput dokumenata državnih službi, bankovnih podataka, vladinih dokumenata i slično, koristi se zaštita podataka kako bi takvi podatci u sigurnom i netaknutom obliku stigli na odredište (Uredba (EU) 2016/679 Europskog Parlamenta i Vijeća, 2016.).

Trenutni zakonodavni instrumenti EU-a za zaštitu podataka (Abril Martii Maciejewski: 2024):

- Opća uredba za zaštitu podataka (Uredba (EU) 2016/679 Europskog Parlamenta i Vijeća, 2016.)
- Uredba o obradi osobnih podataka u institucijama i tijelima Unije (Uredba (EU) 2018/1725 Europskog parlamenta i Vijeća, 2018.)
- Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama (Direktiva 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, 2002.)
- Direktiva o zaštiti podataka u području izvršavanja zakonodavstva (Direktiva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća, 2016.)

2.2. Opća uredba za zaštitu podataka

Europska konvencija o ljudskim pravima iz 1950.-te godine prikazuje pravo na privatnost na način da: „Svatko ima pravo na poštivanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja“.(Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i sloboda, članak 8.1).

Napredovanjem tehnologije i samim izumom interneta, kako je već spomenuto i ranije u radu, EU prepoznaje potrebu za detaljnijom modernom zaštitom. Stoga 1995. na snagu stupa Europska direktiva o zaštiti podataka, na temelju koje se određuju minimalni uvjeti i standardi sigurnosti i privatnosti podataka na temelju kojih svaka država uspostavlja svoj provedbeni zakon. Sljedećih par godina dolazi do još većeg porasta i širenja interneta kao i do mogućnosti korištenja sve većih internetskih ponuda. Većina financijskih institucija već 2000. godine nudi Internet bankarstvo. 2006. godine Facebook postaje otvoren za javnost pomoću kojega mnoštvo raznih osobnih podataka ulazi u internetski svijet. Uz Facebook pojavljuje se i Twitter čija glavna svrha je bila da korisnik objavljuje razne vlastite poruke koje zatim može vidjeti cijeli svijet. Samo dva mjeseca nakon incidenta 2011. godine u kojem je korisnica Googlea tužila tvrtku zbog skeniranja njezine e-pošte, europsko tijelo za zaštitu podataka proglašava kako EU treba poboljšati i sveobuhvatniji pristup u obradi, prikupljanju i zaštiti osobnih podataka. Nakon toga kreće se s ažuriranjem direktive iz 1995. 2016. donosi se GDPR nakon što je usvojen na Europskom parlamentu, a do 25. svibnja 2018. počinje se primjenjivati uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ Opće uredbe o zaštiti podataka, kraticom GDPR. Pomoću pravila utemeljenih tom Uredbom nastoji se zaštititi pojedince, odnosno građane Unije od povrede privatnosti i krađe njihovih osobnih podataka. Sukladno toj uredbi građani dobivaju određena prava vezana za zaštitu privatnosti i osobnih podataka među kojima je istaknuto kako građani moraju nedvosmisleno potvrditi da su pristali na obradu osobnih podataka te da su dobili jasne i pravodobne informacije o tome. Također uz to građani imaju pravo znati kada i u kojem trenutku je došlo do ugroze njihovih podataka, ako jest te ujedno imaju i pravo na zaborav što podrazumijeva to da imaju pravo zatražiti da neki od njihovih osobnih podataka budu izbrisani (GDPR).

Nadalje GDPR definira niz pravnih pojmova, a neki od njih su:

- **Osobni podatak**- svi podatci i informacije koje se odnose na pojedinca na temelju kojeg se on može djelomično ili u potpunosti identificirati. „Pojedinac čiji se identitet može utvrditi jest osoba koja se može identificirati izravno ili neizravno, osobito uz pomoć identifikatora kao što su ime, identifikacijski broj, podaci o lokaciji, mrežni identifikator ili uz pomoć jednog ili više čimbenika svojstvenih za fizički, fiziološki, genetski, mentalni, ekonomski, kulturni ili socijalni identitet tog pojedinca“.(Uredba - 2016/679 - EN - GDPR - EUR-Lex).
- **Obrada podatka**-podrazumijeva svaku radnju koja je vršena nad određenim prikupljenim podacima bila ona automatizirana ili ručna. Obrada osobni podataka predstavlja svaki određeni postupak ili neki skup postupaka koji se primjenjuju na osobnim podacima ili skupovima osobnih podataka. Obrada osobnih podataka može se vršiti automatiziranim ili neautomatiziranim sredstvima primjerice kao što su prikupljanje, strukturiranje, organizacija, pohrana, obavljanje uvida, uporaba, širenje, ograničavanje ili brisanje. Primjerice svaki uvid medicinske sestre u dokumentaciju ili karticu zdravstvenog osiguranja nekog pacijenta spada u neku vrstu obrade osobnih podataka.(Surla i sur., 2020: 159-167).
- **Subjekt podataka**-svaka osoba čiji se podatci prikupljaju i obrađuju
- **Kontrolor podataka**-osoba zadužena za odlučivanje zašto i na koji način će se prikupljeni podatci obrađivati
- **Izvršitelj obrade podataka**- svaka osoba koja je zadužena za obradu prikupljenih podataka prema nalogu i u ime voditelja obrade podataka

Također GDPR sadrži i niz prava koja se odnose na prava privatnosti ispitanika(GDPR):

- Pravo na informiranost
- Pravo pristupa
- Pravo na ispravak
- Pravo na brisanje
- Pravo na ograničenje obrade
- Pravo na prenosivost podataka
- Pravo na prigovor
- Prava u vezi s automatiziranim odlučivanjem i profiliranjem.

No iako je stvoren da djeluje na zaštitu podataka unutar Europske unije GDPR također djeluje i van Europske unije s ciljem zaštite podataka koji se prenose izvan granica Europske unije. Takva

pravna regulativa koju GDPR pruža odnosi se ne samo na tvrtke koje posluju unutar Europske unije već i na inozemne tvrtke koje posluju sa građanima ili tvrtkama unutar Europske unije.

Važno je napomenuti da se GDPR striktno primjenjuje samo na zaštitu osobnih podataka, dok se podatci koji se ne smatraju osobnima zaštićuju nacionalnim zakonodavstvom svake države članice ponaosob.

2.3. Agencija za zaštitu osobnih podataka (AZOP)

U Republici Hrvatskoj Agencija za zaštitu osobnih podataka (AZOP) glavno je tijelo koje nadzire poštivanje propisa u području zaštite osobnih podataka i privatnosti građana. S primarnim ciljem reguliranja osobnih podataka, AZOP je neophodna institucija za obuku i zagovaranje zaštite privatnosti, posebice u svjetlu sve veće digitalizacije i sveprisutnosti dijeljenja podataka.

Nadopunjuje odredbe Opće uredbe o zaštiti podataka (GDPR) i pruža daljnje smjernice o pitanjima zaštite podataka unutar hrvatskog pravnog okvira. Zakon utvrđuje pravila i uvjete za obradu osobnih podataka, prava nositelja podataka te obveze voditelja i izvršitelja obrade podataka.

„Agencija za zaštitu osobnih podataka je samostalno i neovisno državno tijelo koje nadzire provedbu Uredbe (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. 04. 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka (Opće uredbe o zaštiti podataka) i obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti utvrđenih Zakonom o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka („Narodne novine“, br. 42/18) kojim se osigurava provedba Opće uredbe o zaštiti podataka.“(AZOP)

Kao članica Europske Unije, Hrvatska je pod obavezom pratiti donesene zakone i pravila koja se prvenstveno odnose na zemlje članice EU-a. stoga donošenjem stroge uredbe o zaštiti podataka Hrvatska je dužna na temelju same uredbe nadzirati i provoditi zaštitu osobnih podataka svojih državljana. Nadalje iako se svaka država članica EU-a mora prema zaštiti podataka odnositi sukladno ispisanomj uredbi, svaka od njih ima pravo primjenjivati zakon sukladno zakonu svoje države.

AZOP u svojem djelokrugu ima određene zadatke, misiju, viziju te trajnu zadaću svojeg djelovanja, a to su(AZOP):

- Misija: omogućavanje ostvarivanja prava na zaštitu podataka svakome pojedincu u državi, te izvršavanje nadzora nad uspješnim sprovođenjem određenih propisa zaštite osobnih podataka.

- Vizija: ulaganje napora kako bi prikupljanje i zaštita osobnih podataka, odnosno kako bi zaštita privatnosti postala jedno od glavnih i opće prihvaćenih načela rada svih onih koji sudjeluju u prikupljanju, obrađivanju i prijenosu osobnih podataka.
- Glavni zadatci AZOP-a: učinkovito ispunjavanje svih obveza i prava temeljenih Uredbom o zaštiti podataka. povećanje dogovornosti tijekom prikupljanja, obrade i prijenosa osobnih podataka.
- Trajna zadaća AZOP-a: kolektivno podizanje svijesti dionika i opće javnosti o samoj važnosti zaštite podataka, te sprovođenje stručnih osposobljavanja i usavršavanje službenika za zaštitu osobnih podataka.

Nadalje sukladno članku 57. Opće uredbe o zaštiti podataka Agencija za zaštitu osobnih podataka (AZOP) ima ključnu ulogu u jamčenju zaštite osobnih podataka i poštivanja prava na privatnost. Nadalje, Agencija poduzima korake za podizanje svijesti građana o rizicima i pravima povezanim s obradom osobnih podataka, posebice u vezi s obrazovanjem djece i ranjivih skupina. Također, AZOP sudjeluje u formuliranju kodiranog ponašanja za više domena te također održava dodatne mehanizme zaštite podataka, koji se odobravaju tek nakon što su ispunjeni. Jedna od njegovih odgovornosti je praćenje i dokumentiranje kršenja Uredbe, uz poduzimanje potrebnih radnji kako bi se spriječilo njihovo ponovno događanje. AZOP je, s obzirom na svoje brojne aktivnosti, bitna sastavnica u jačanju povjerenja građana u sustave za obradu podataka i održavanju ravnoteže između prava na osobnu privatnost i zakonitog postupanja s osobnim podacima. Na službenoj internetskoj stranici AZOP.hr javnosti je dozvoljen uvid u neka rješenja prijavljenih problema vezanih za povredu osobnih podataka. Primjerice jedno od rješenja koje se odnosi na nezakonitu obradu osobnih podataka putem kolačića iskazuje kako društvo X, koje je kao voditelj obrade prikupljalo i obrađivalo osobne podatke ispitanika putem kolačića, a da za obradu nije dokazana pravna osnova. Također se utvrđuje da navedeno društvo X, kao voditelj obrade nije obavijestilo odnosno omogućilo da ispitanici dobrovoljno daju i/ili povuku privolu. Za kršenje tih prava AZOP je izrekao voditelju obrade(društvu X) kaznu od 20.000,00€.

3. Istraživanje znanja i stavova o Zaštiti osobnih podataka na internetu

Istraživački dio rada sadrži analizu kratkog anketnog upitnika koji služi kao instrument kvantitativnog istraživanja. Ovaj anketni upitnik autorsko je djelo autorice ovog završnog rada. Provedenim upitnikom nastoji se istražiti znanje i stavovi korisnika društvenih mreža, odnosno interneta o zaštiti osobnih podataka na internetu. U nastavku rada slijedi analiza i interpretacija prikupljenih podataka, te objašnjenje načina prikupljanja samih podataka.

3.1. Anketirani uzorak

Istraživanje je provedeno na slučajnom uzorku od 43 ispitanika različite životne dobi, spola i obrazovanja. Sam cilj istraživanja bio je obuhvatiti korisnike različitih generacija kako bi se usporedili stavovi i znanje o zaštiti osobnih podataka na internetu.

3.2. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je prvenstveno prikupiti stavove i znanje ispitanika o zaštiti osobnih podataka na internetu. Također cilj je bio istražiti na koji način ispitanici koriste društvene mreže i koliku svijest i pozornost pružaju zaštiti tijekom korištenja društvenih mreža, te objavljivanja na istima.

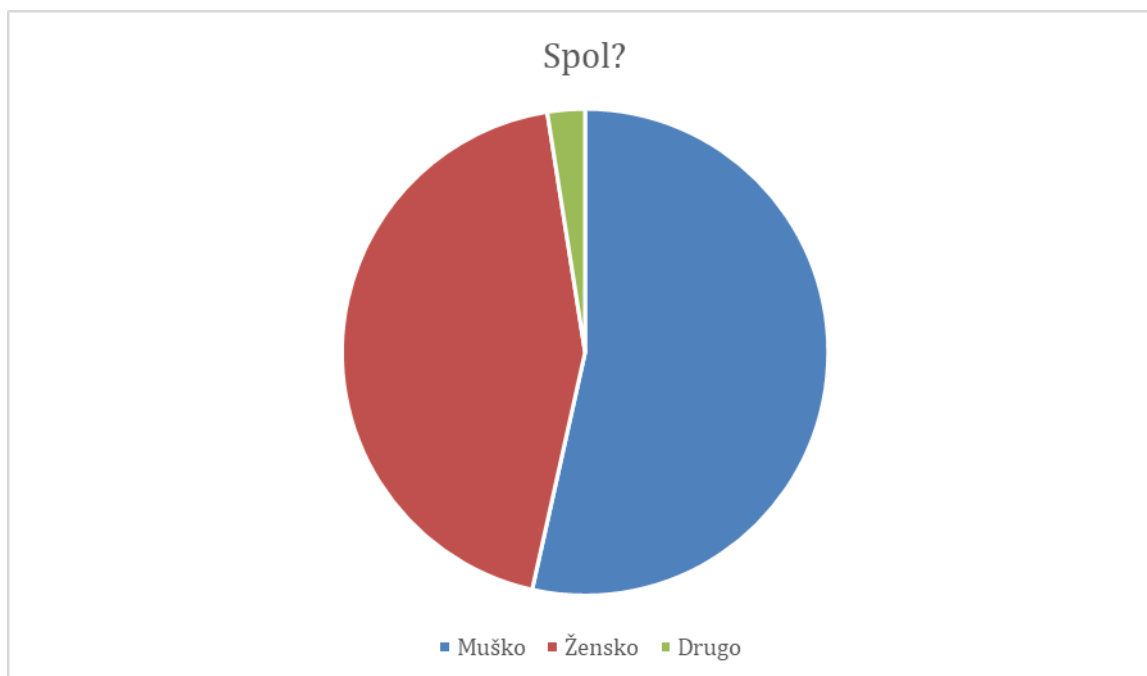
3.3. Metode i tehnike istraživanja

Kao metoda istraživanja koristi se kvantitativno istraživanje provedeno putem anketnog upitnika kreiranim putem Google obrasca. Zbog svoje jednostavnosti i načina analiza podataka takva metoda prikupljanja podataka bila je najprikladnija kako bi saznali odgovori na postavljena pitanja. Anketa je sastavljena od nekih najvažnijih i najrelevantnijih pitanja kojima se pokušava pobliže istražiti i prikazati stav i znanje korisnika samog interneta o zaštiti osobnih podataka na njemu. Anketa je provedena putem društvenih mreža te je anonimna.

4. Rezultati istraživanja

Rezultati provedeni anketom obuhvaćaju niz od devetnaest pitanja, povezanih s sadržajem završnog rada. Pitanja su koncipirana na način višestrukog i potvrdnog odgovora, što označuje da su pitanja zatvorenog tipa. Dok je jedno pitanje otvorenog tipa te je koncipirano na način kratkog odgovora. Tijekom analiza i interpretacije prikupljenih podataka koristit će se grafički i tablični prikazi s relativnim i apsolutnim brojevima i tumačenjem svakog pitanja posebno.

Prvo pitanje u anketi odnosi se na spol ispitanika, stoga grafikon 1. prikazuje postotak ispitanika određenih prema spolu. Gledajući na brojčane podatke to iznosi 19 žena i 23 muškarca, dok je jedna osoba se izjasnila kao nešto drugo, što je ukupno 43 ispitanika.

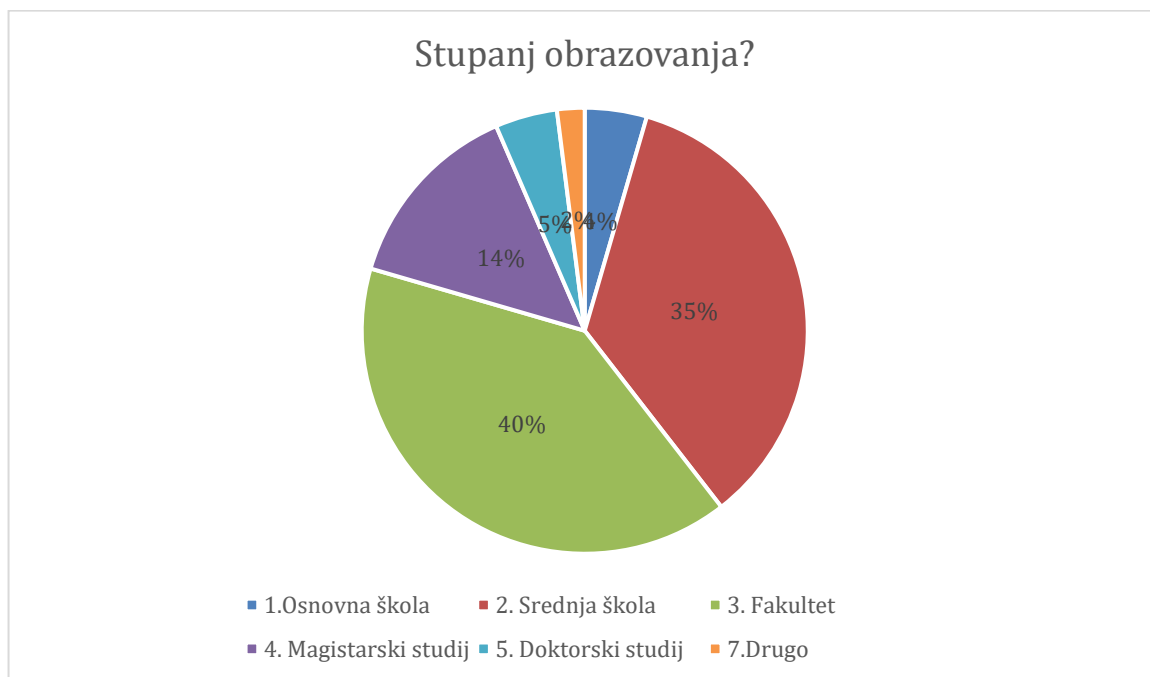
grafikon 1. prikaz spola ispitanika

Prema podacima prikazanim u tablici 1. prikazani podatci odgovoreni na pitanje „Dob?“ koji pokazuju da najviši broj ispitanika pripada dobnoj skupini od 25 do 34 godina čak 28%. drugi po redu su ispitanici starosti od 18 do 24 godina koji čine 23%. Najmanje ispitanika je onih ispod 18 godina samo 7% dok je 19% ispitanika u starosti od 35 do 44 godina. Njih 14% je u dobi od 45 do 54, a ispitanika koji su u dobi od 55 i više ima samo 9%.

Dob ispitanika	Apsolutni broj	Relativni broj
>18	3	7%
18-24	10	23%
25-34	12	28%
35-44	8	19%
45-54	6	14%
55+	4	9%

Tablica 1. prikaz dobnih skupina ispitanika

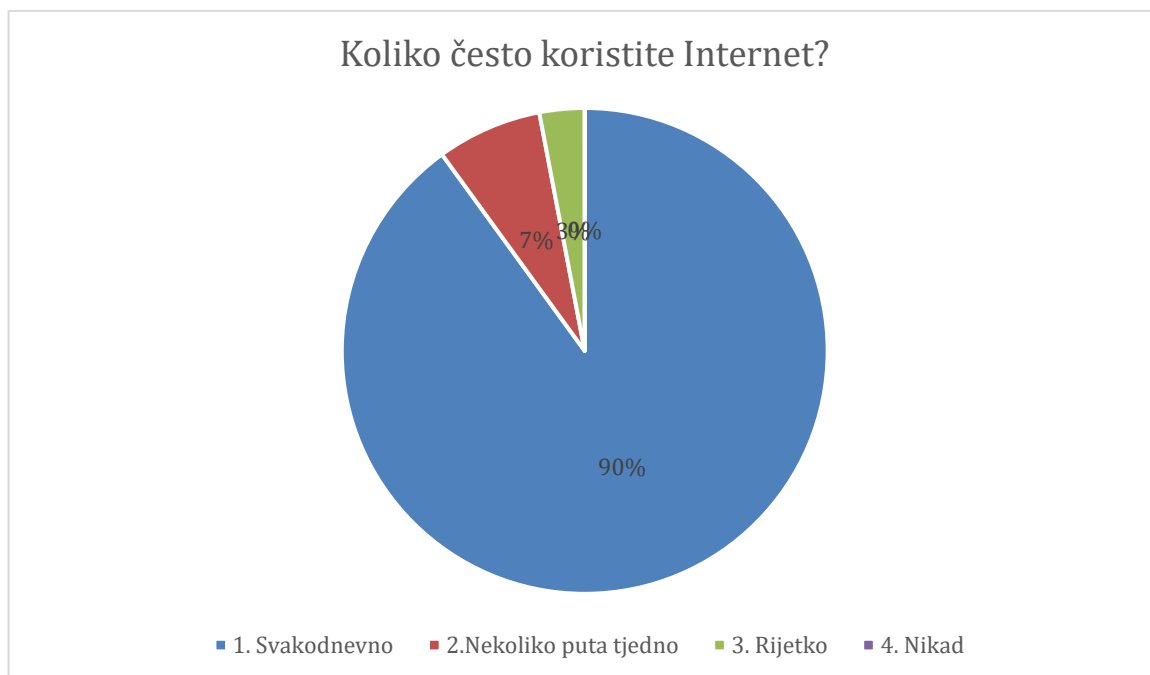
Nadalje slijedeće pitanje odnosi se na stupanj obrazovanja ispitanika. Prema dobivenim rezultatima prikazanim u grafu 2. vidljivo je kako je većina ispitanika završila fakultetsko obrazovanje njih čak 40%, dok je njih 35% završilo srednjoškolsko obrazovanje. Manji postotak ispitanika je završilo magisterij njih 14%, dok je doktorat završilo njih 4,5%. takva raspodjela nam sugerira kako većina ispitanika vjerojatno ima dobro znanje i razumijevanje o zaštiti osobnih podataka.

grafikon 2. prikaz stupnja obrazovanja ispitanika

Slijedeća analizirana pitanja vezana su za korištenje interneta i samosvijest o zaštiti osobnih podataka i privatnosti. Stoga sljedeći graf 3. prikazuje koliko ispitanici često na tjednoj bazi koriste Internet i njegove usluge. Većina ispitanika njih čak 90% koristi Internet svakodnevno

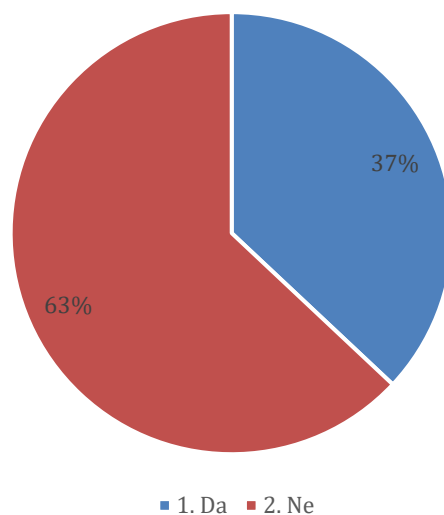
što je zapravo bio i očekivani odgovor na ovo pitanje. Dok njih 7% koristi Internet nekoliko puta tjedno, njih samo 3% se izjasnilo kako Internet koriste rijetko.

grafikon 3. prikaz koliko često ispitanici koriste Internet

Nadalje što se tiče čitanja privatnosti na internetu, na pitanje „Čitate li pravila privatnosti pri registraciji na portalima, društvenim mrežama ili web trgovinama?“ većina ispitanika njih 63% je odgovorilo da ne čita pravila privatnosti, dok je njih 37% odgovorilo da čita pravila privatnosti. Takva raspodjela postotka ukazuje da većina ispitanika ne čita pravila privatnosti na internetu što je bio i očekivani odgovor.

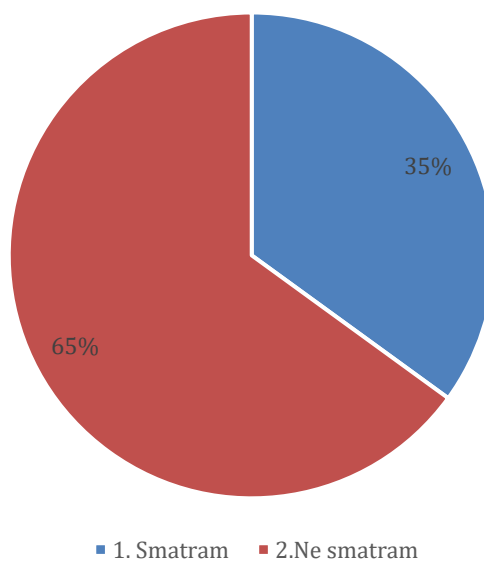
Čitate li pravila privatnosti na portalima, društvenim mrežama ili web trgovinama?

grafikon 4. prikaz ispitanika čitaju li pravila privatnosti na internetu ili ne

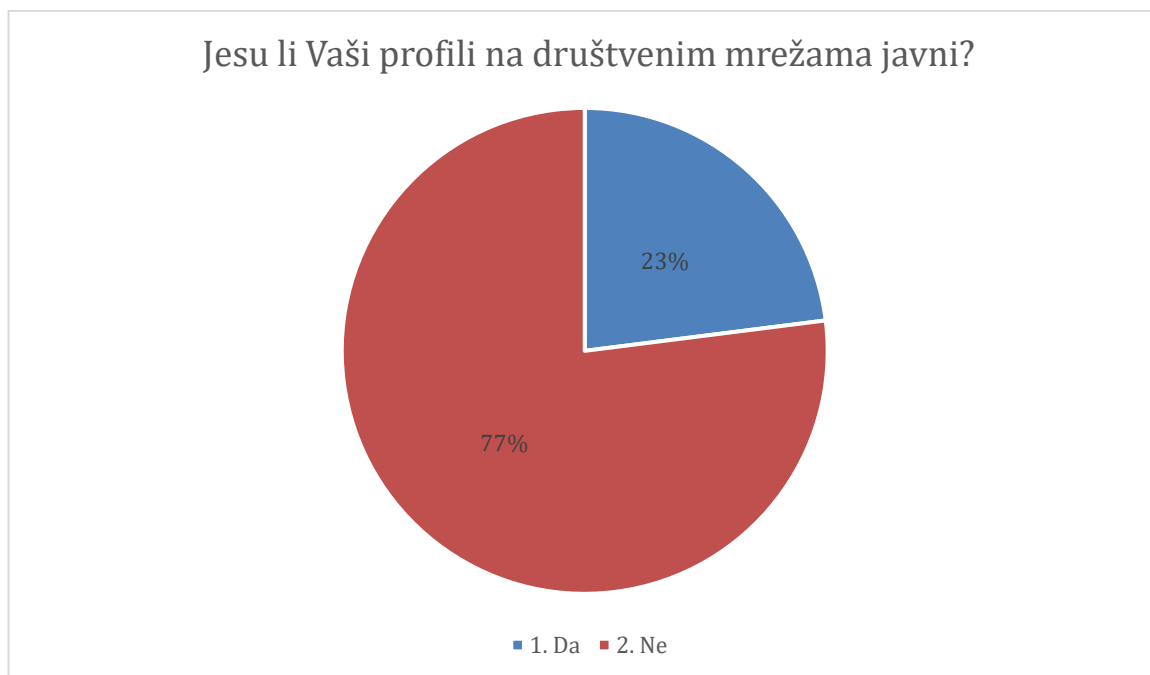
Sljedeće pitanje u anketi odnosilo se na organizacije te da li ispitanici smatraju da organizacije štite njihove osobne podatke. Prema dobivenim podacima samo 35% ispitanika vjeruje da organizacije štite njihove podatke, dok većina njih (65%) ne vjeruje da organizacije štite njihove podatke. Takvi podatci ukazuju na to da postoji manjak povjerenja u sposobnost organizacije da štite osobne podatke.

Smatrate li da organizacije štite Vaše osobne podatke?

grafikon 5. prikaz povjerenja ispitanika u organizacije i njihovu mogućnost zaštite osobnih podataka

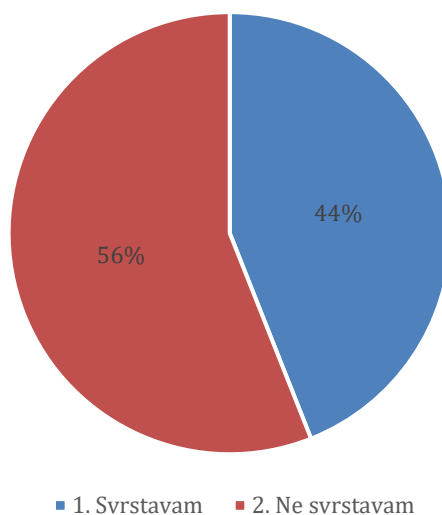
S obzirom da je u današnje vrijeme sve dostupno na internetu slijedeće pitanje odnosi se na društvene mreže i javnost profila na istima. Prema dobivenim podacima vidljivo je da čak 77% ispitanika svoje profile na društvenim mrežama drži privatno, što ukazuje da je većina ispitanika svjesna svoje privatnosti na društvenim mrežama i koje rizike donosi manjak iste. Dobiveni podatci temeljem ovog pitanja nisu bili očekivani s obzirom da je danas sve okrenuto digitalnom svijetu, no u svaku ruku su pozitivni.

grafikon 6. prikaz koliko ispitanika ima javni profil na društvenim mrežama

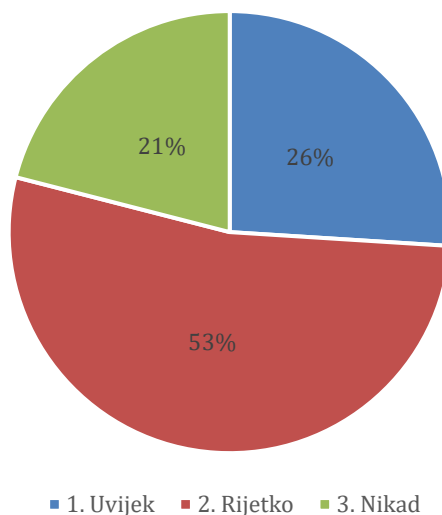
Sljedeća dvojica pitanja percipiraju ponašanje ispitanika tijekom objavljivanja na društvenim mrežama. Na pitanje „Svrstavate li Vaše fotografije i objave u kategorije (obitelj, prijatelji) tijekom objavljivanja na Facebooku?“ 56% ispitanika je odgovorilo da ne svrstava fotografije u određene kategorije, dok je njih manjina (44%) odgovorila da ipak svrstava fotografije u kategorije. Takvi dobiveni podatci ukazuju na to da većina ispitanika nisu svjesni ili nisu zainteresirani u korištenje određeni alata za kontroliranje privatnosti koje Facebook nudi.

Svrstavate li Vaše fotografije i objave u kategorije (obitelj, prijatelji) tijekom objavljivanja na Facebooku?

grafikon 7. prikaz kategorizacije objava na Facebooku

Objavljujete li fotografije na društvenim mrežama tijekom/nakon putovanja (ljetovanje, zimovanje)?

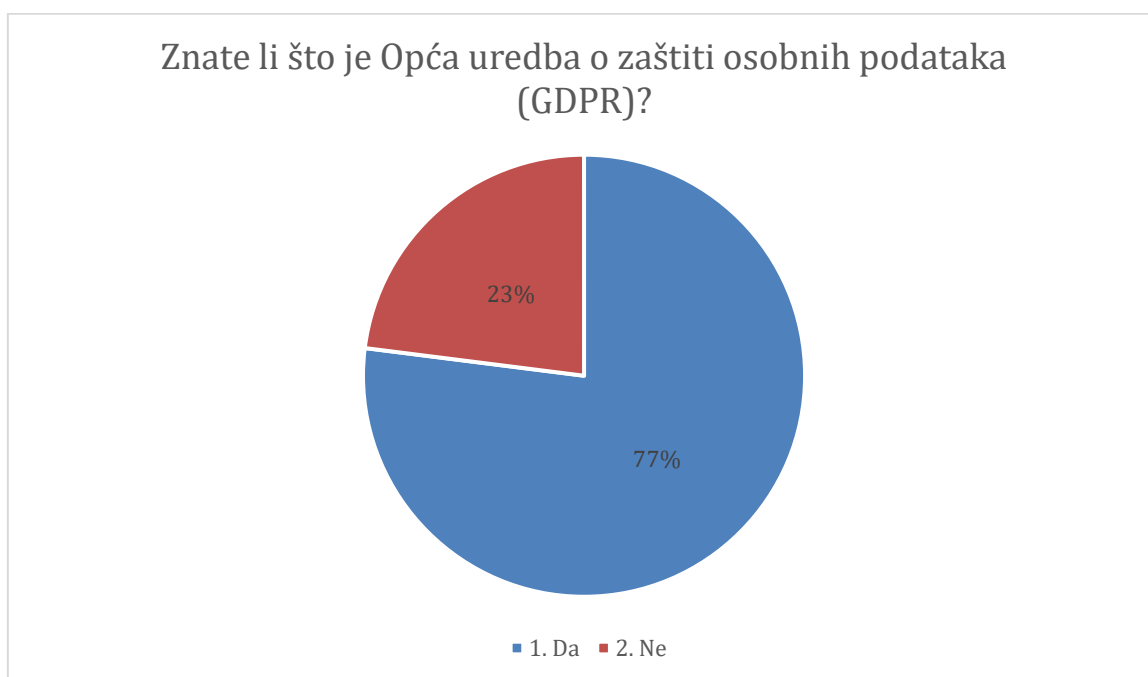

grafikon 8. prikaz objavljivanja tijekom/nakon putovanja (zimovanje/ljetovanje)

Sljedeće pitanje odnosi se na praksu objavljivanja fotografija tijekom/ nakon određenog putovanja(ljetovanje/zimovanje). Na grafu iznad vidljivo je kako je većina ispitanika njih 53% odgovorila kako nikad ne objavljuje tijekom ili nakon nekog putovanja, dok je njih 26% odgovorilo da ipak uvijek objavljuje fotografije s putovanja, a njih 21% je odgovorilo da nikad

ne objavljuje nikakve fotografije s putovanja. Takvi podatci nam ukazuju da je ipak većina ispitanika svjesna određenih rizika koji su povezani s stalnim dijeljenjem fotografija trenutačnost prebivališta i lokacije.

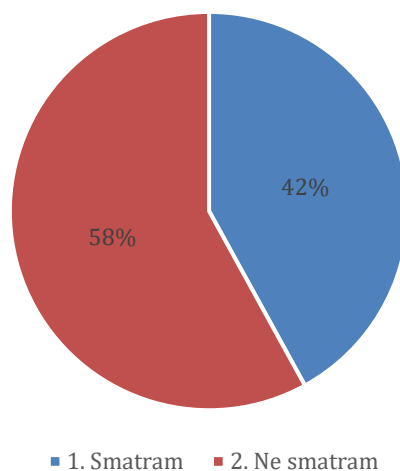
Narednih par pitanja odnose se na svijest i znanje ispitanika o Općoj uredbi zaštite osobnih podataka. Stoga na pitanje „Znate li što je Opća uredba o zaštiti osobnih podataka (GDPR)?“ većina ispitanika njih 77% je odgovorilo da zna što je GDPR što ukazuje na to je većina ispitanika svjesna regulacija koje donosi GDPR.

grafikon 9. prikaz svjesnosti ispitanika o GDPR-u

Iako je većina ispitanika odgovorila kako zna što je Opća uredba o zaštiti osobnih podataka njih samo 42% postoje vjeruje kako se zaštita privatnosti popravila i osigurala od kako je na snagu stupio GDPR, dok njih 58% smatra da im privatnost nije bolje sačuvana. Takvi podatci ukazuju na to kako iako je Opća uredba za zaštitu podataka dobro znana, većina još uvijek ne vjeruje previše u njezinu efektivnost. Prikaz ovih podataka vidljiv je na grafu 10.

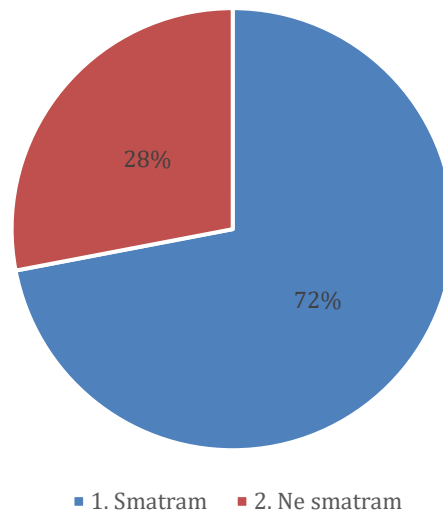
Smatrate li da je Vaša privatnost sigurnija otkako je na snagu stupila Opća uredba o zaštiti osobnih podataka (GDPR)?

grafikon 10. prikaz utjecaja GDPR-a na privatnost

Nadovezano na prethodna dva pitanja sljedeće pitanje odnosi se na prikupljanje podataka u druge svrhe te glasi „Smatrate li da se Vaši podatci prikupljaju i koriste u neke druge svrhe osim onih spomenutih?“. Čak 72% ispitanika vjeruje kako se njihovi podatci prikupljaju i koriste u neke druge svrhe od onih prvobitno namijenjenih. Na temelju tih podataka vidljivo je i u neku ruku zabrinjavajuće vidjeti nepovjerenje u zaštitu osobnih podataka.

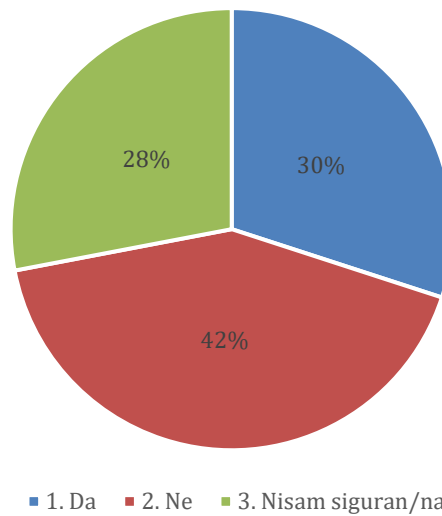
Smatrate li da se Vaši podatci prikupljaju i koriste u neke druge svrhe osim onih spomenutih?

grafikon 11. prikaz koliko ispitanici vjeruju da se podatci prikupljaju druge svrhe

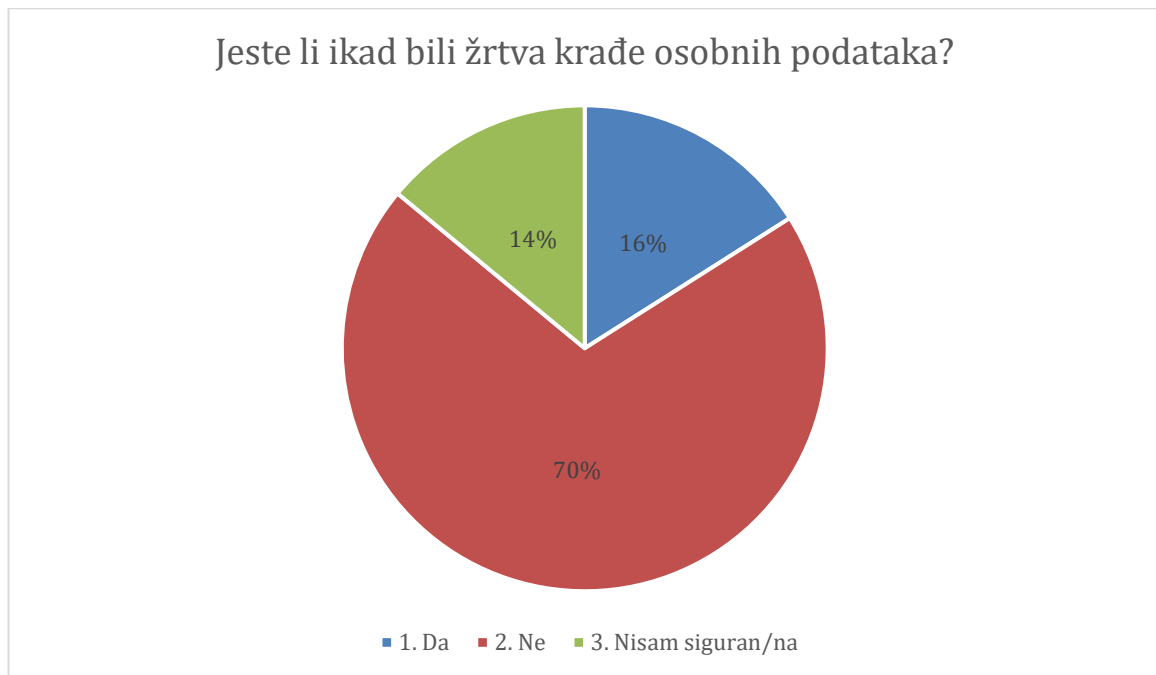
Nadalje dolazimo do određenih percepcija o mjerama zaštite osobnih podataka, stoga se sljedeće pitanje odnosi na provođenje adekvatnih mjera zaštite osobnih podataka od strane određenih organizacija (škole, poslodavci). Na temelju dobivenih podataka provedenog anketnog istraživanja samo 30% ispitanika vjeruje školama i poslodavcima da poduzimaju adekvatne mjere kako bi zaštitili njihove podatke. S druge strane veći postotak (42%) smatra da ne poduzimaju adekvatne mjere, a njih 28% nije sigurno. Takvi dobiveni podatci prikazuju kako većina ispitanika nije sigurno u načine zaštite osobnih podataka koje bi organizacije trebale poduzimati ili čak da organizacije ne poduzimaju dovoljno mjera za zaštitu osobnih podataka.

Mislite li da Vaša organizacija (škola/poslodavac) provodi adekvatne mjere za zaštitu osobnih podataka?

grafikon 12. prikaz vjere ispitanika u poduzimanju adekvatnih mjera zaštite osobnih podataka od strane organizacija.

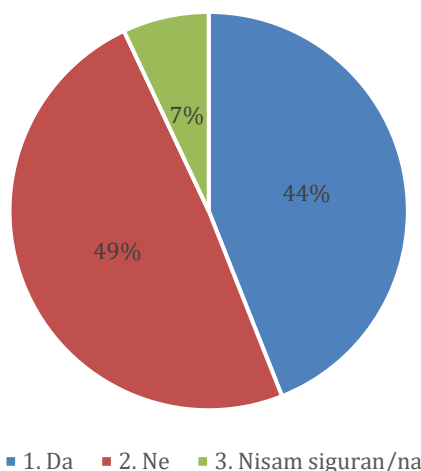
S obzirom da se povećala krađa osobnih podataka te da svakim danom sve više različitih Internet prijevara kruži digitalnim svijetom slijedeće pitanje odnosi se na krađu osobnih podataka. Dakle dobiveni podatci temeljem toga pitanja nam ukazuju većina ispitanika(70%) nije bila žrtva krađe osobnih podataka. Njih 16% je bilo, dok njih 14% nije sigurno u to. Naravno iako je istraživanje pokazalo da većina ispitanika nisu bili žrtva krađe osobnih podatak, svakako postoje razlozi za povećanje pozornosti od rizika krađe osobnih podataka.

grafikon 13. prikaz iskustva ispitanika s krađom osobnih podataka

Prema kraju istraživanja postavljena pitanja odnose se na određene stavove prema dijeljenju određenih podataka. Na temelju toga građeno je i sljedeće pitanje „Da li biste ispunili upitnik koji traži podatke Vašeg kućanstva za nagradnu igru kojoj je glavna nagrada automobil?“. Dobiveni podatci na temelju odgovora na spomenuto pitanje ukazuje kako 44% ispitanika bi ispunilo upitnik u kojem su traženi osobni podatci njihovog kućanstva, dok njih 49% odnosno većina ne bi ispunilo takav upitnik. Takva podjela postotka ukazuje da postoji oprezan pristup ispitanika prema dijeljenju podataka, čak i kada im je ponuđena neka nagrada.

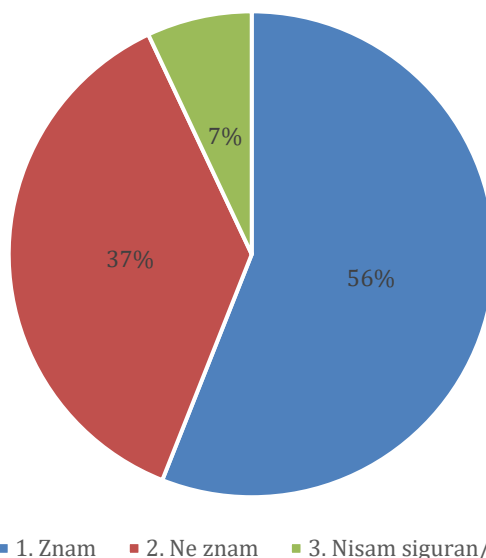
Da li biste ispunili upitnik koji traži podatke Vašeg kućanstva za nagradnu igru kojoj je glavna nagrada automobil?

grafikon 14. prikaz participacije ispitanika u određenim promocijama

Nadalje graf 15. prikazuje koliko su ispitanici upućeni u mogućnosti učenja više informacija o zaštiti osobnih podataka. stoga na pitanje „Znate li gdje možete naučiti više o zaštiti podataka?“ 56% ispitanika zna gdje može naučiti više o zaštiti podataka dok manjina(37%) ne zna. Takvi podatci pokazuju da iako je većina svjesna i zna gdje može naučiti više o zaštiti podataka, popriličan postotak ispitanika i dalje nije sigurno odnosno ne zna informacije gdje naučiti više o zaštiti osobnih podataka.

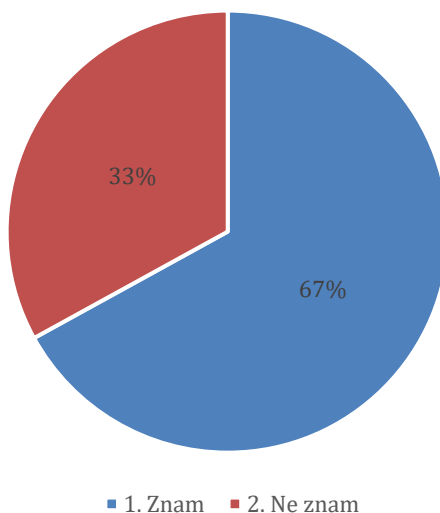
Znate li gdje možete naučiti više o zaštiti podataka?

grafikon 15. znanje ispitanika o izvorima zaštite podataka

Što se tiče prestanka obrade osobnih podataka većina ispitanika(67%) zna da može tražiti prestanak obrade svojih osobnih podataka od strane organizacije, dok njih 33% nije svjesno toga prava.

Znate li da možete tražiti prestanak obrade vaših podataka?

grafikon 16. prikaz ispitanika o pravima prestanka obrade osobnih podataka

Otvorena pitanja

„Prema Vašem mišljenju kako zaštititi osobne podatke na Internetu?“.

Za sam kraj istraživačke ankete postavljeno je jedno otvoreno pitanje kako bi se dobila percepcija razmišljanja ispitanika o načinima zaštite osobnih podataka na internetu. Većina ispitanika sugerira kako je jedan od najboljih načina zaštite osobnih podataka na internetu biranje jakih i kompleksnih lozinki. Osim kreiranja jake i kompleksne lozinke bitno je i da se za određene račune kreira drugačija lozinka. Nadalje slijedeći česti odgovor je taj da je bitno paziti kako i što se dijeli prvenstveno na društvenim mrežama. „*Trebamo smanjiti svoj „digitalni trag“ na digitalnim mrežama, čime manje podataka to je bolja zaštićena privatnost nas i ljudi oko nas.*“ Takvi prijedlozi se poklapaju s saznanjima iz prijašnjih pitanja iz ankete s obzirom da većina ispitanika drži svoje profile na društvenim mrežama privatnim. Slijedeći prijedlog zapravo se odnosi na prvi onaj najčešći a sugerira kako je potrebno često izmjenjivanje lozinka.

Prijedlozi poput: „*Provjerom legitimnosti stranica, ne davajući podatke o kartici ili osobnim računima sumnjivim web stranicama, korištenjem prepaid kartica, revoluta ili paypal-a za online kupnju i čitanjem pravila privatnosti koje pojedine mreže traže.*“ manje su zastupljeni u anketnom odgovoru no itekako su relevantni i bitni, te ukazuju na to da će ispitanici s oprezom pristupati kada je u pitanju davanje određenih osobnih podataka poput onih o karticama ili osobnim računima, te da će unaprijed provjeriti legitimnost određene stranice kojoj pristupaju.

Samo nekolicina ispitanika je odgovorila sa „ne znam“ ili nije željela odgovoriti.

5. Informiranje građana o zaštiti njihovih osobnih podataka

Svakodnevnim korištenjem interneta i raznih društvenih mreža lako se naiđe na neku vrstu pokušaja internetske prijave. Spektar kreativnosti kriminalaca kako bi ostvarili Internet prijeveru proteže se u nedogled, a taktike koje kibernetički kriminalci koriste postaju sve inovativnije i teže za otkriti.. Od slanja raznih internet upitnika, e-mailova, sms-ova, do direktnog kontaktiranja u porukama i pretvaranja da su zainteresirani za romantičnu vezu, vidno je kako će online prevaranti učiniti sve kako bi izvukli određenu korist i prevarili žrtvu.

Nadalje potrebno je biti na oprezu, te nikako ne otvarati poruke sumnjivog sadržaja.

Sukladno objavi Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske na e-građanima neke od sedam najčešće korištenih financijskih online prijevera:

- **CEO prijevera / direktorska prijevera:** varalice pokušavaju nagovoriti žrtve da uplate novac na račun na način da se pretvaraju da su njihovi šefovi ili nadređene osobe određenih organizacija
- **Prijevera s računima:** varalice pokušavaju svoje žrtve nagovoriti da uplate novac na račun na način da glume da su klijenti
- **Krađe identiteta:**
 - **Vishing - Krađa identiteta pozivom**
 - **Phishing - Mrežna krađa identiteta lažnim porukama e-pošte**
 - **Smishing - Krađa identiteta SMS-om**
- **Krivotvorene mrežne stranice banaka:** korištenje lažnih e-poruka kako bi žrtva pristupila na lažnu stranicu banke, te joj se na taj način krađu podatci
- **Romantične prijevere:** pretvaranje varalica da su zainteresirani za mrežu kako bi naveli žrtvu da im vjeruje i na taj način otkrije osobne podatke koje varalica onda može koristiti
- **Krađa osobnih podataka:** prikupljanje osobnih podataka i informacija preko medijskih kanala
- **Investicijske prijevere i prijevere u online kupovini:** varalice daju izvrsne online ponude u koje žrtva povjeruje i da svoje podatke koje zatim varalice zloupotrebljavaju

5.1. Primjer pokušaja krađe osobnih podataka (Smishing)

SMS Phishing odnosno Smishing, praksa je kibernetičkih kriminalaca kako bi preko uvjerljivih SMS poruka prikupili i iskoristili osobne podatke neopreznih žrtava. Prema Forbes Advisor-u postoji 7 vrsta smishing napada, a neki od njih su:

1. Prijevare lažnim predstavljanjem: napadač se pretvara da je određena poznata organizacija ili pojedinac.
2. Prijevare propuštenom isporukom: napadači šalju poruku u kojoj tvrde da je osoba propustila isporuku paketa, te traže ponovne informacije o osobnim podacima kao što je prikazano na slici 1.

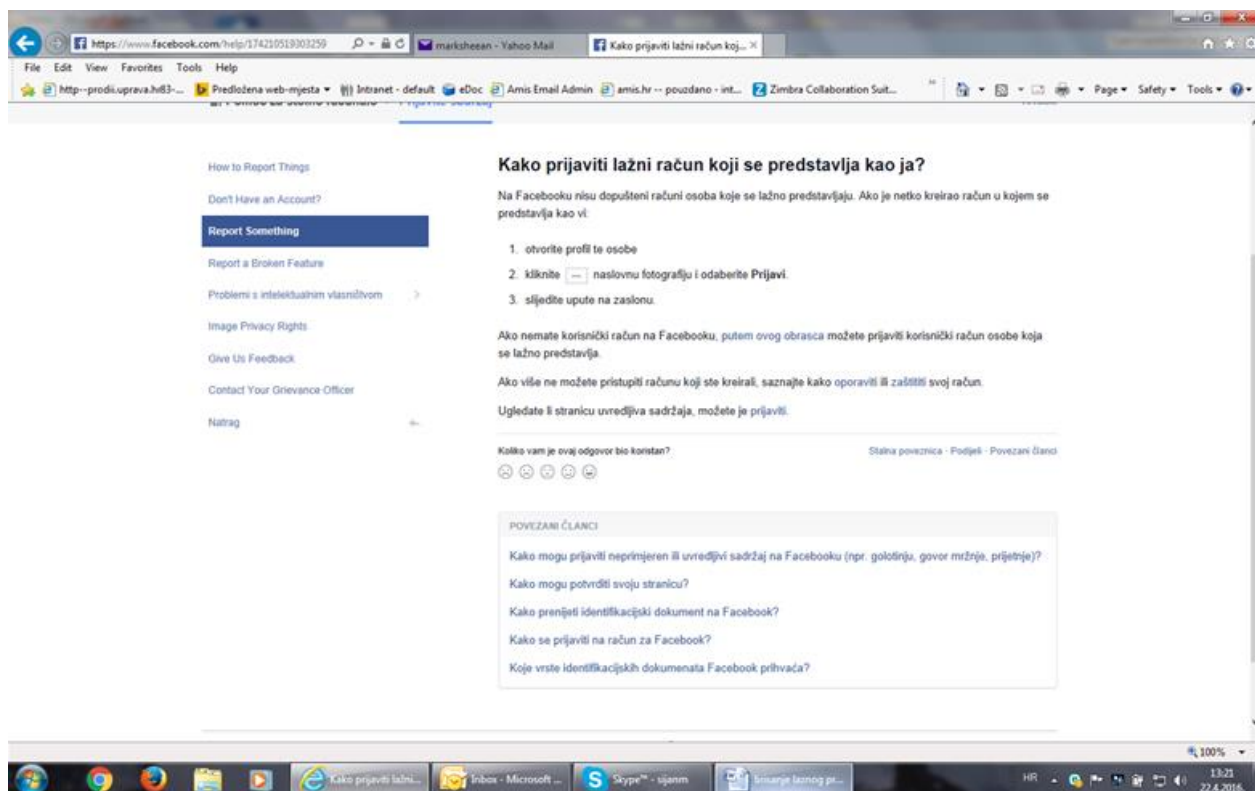
Slika 1. primjer smishing prijevare propuštenom isporukom

1. Dobrotvorne prijevare: napadači se često predstavljaju kao određena dobrotvorna organizacija kako bi prikupili novac u određene dobrotvorne svrhe.
2. Prijevare s vezama zlonamjernog softvera: općenito su u pitanju poruke koje sadrže poveznicu, koja kada osoba klikne na nju instalira zlonamjerni softver na korisnikov uređaj, te na taj način dopušta napadaču da krađe osobne podatke ili da preuzme kontrolu nad uređajem.

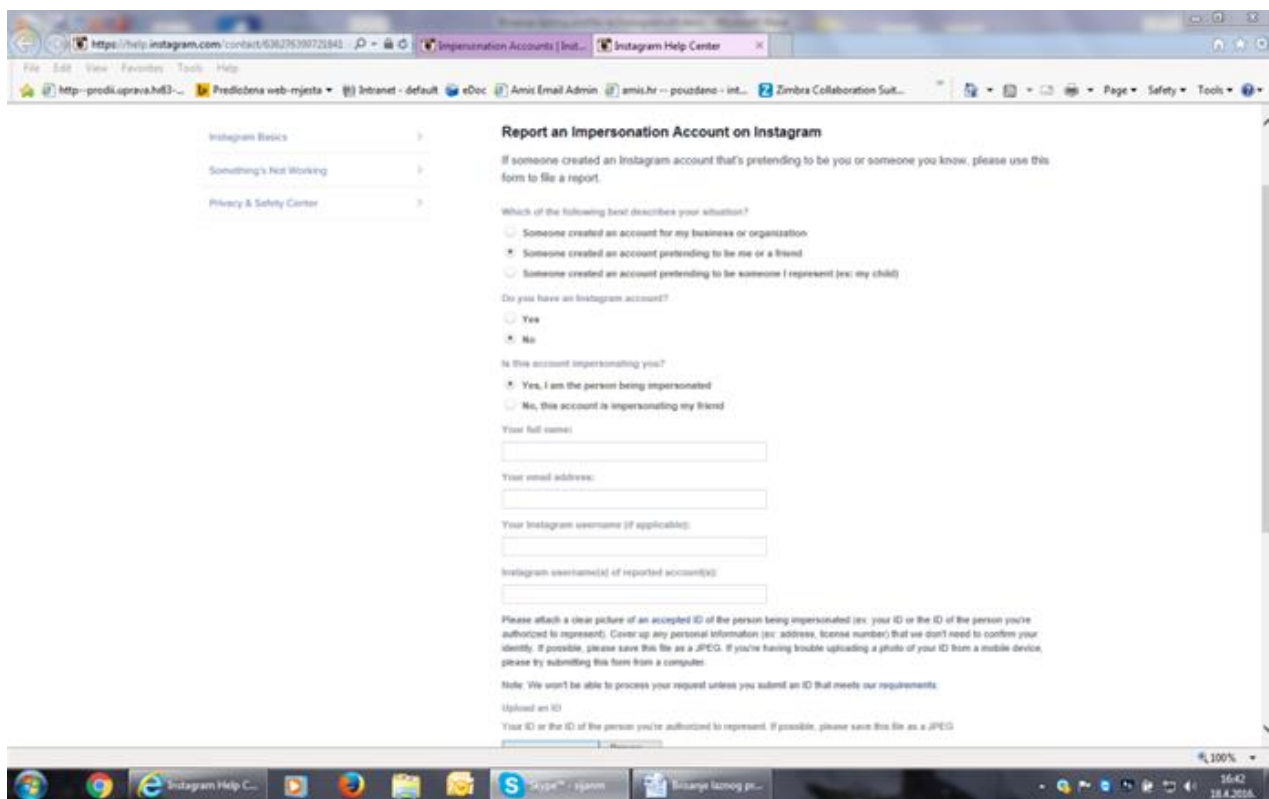
5.2. Postupci i mjere zaštite osobnih podataka

Kao provedbeno tijelo odgovorno za praćenje provedbe GDPR-a u Hrvatskoj, AZOP je jedno od glavnih tijela na terenu koje osigurava poštivanje propisa o zaštiti podataka, istražuje pritužbe na zaštitu podataka i utvrđuje je li usklađenost potrebna ili ne. Također AZOP nudi obuku i resurse za organizacije i građane o pravima osobnih podataka i usklađenosti s GDPR-om. AZOP, kao savjetodavni odbor, odgovoran je za provođenje revizija i ispitivanje pritužbi te poduzimanje korektivnih mjera. Nadalje svojim edukacijama pomaže građanima da bolje razumiju i ostvaruju svoja prava prema GDPR-u. Sukladno tome pruža smjernice i resurse za organizacije kako bi putem smjernica osigurale usklađenost sa zahtjevima GDPR-a, te pomoću raznih kampanja i obrazovnih programa pokušava podići svijest građana o zaštiti osobnih podataka.

Na službenoj stranici AZOP-a može se naći mnoštvo korisnih savjeta vezanih za zaštitu osobnih podataka. Primjerice kako AZOP daje detaljne upute kako obrisati lažne profile na Facebooku i Instagramu što je prikazano na slikama 2 i 3.

Slika 2. primjer postupka brisanja lažnog profila na Facebooku

Slika 3. primjer postupka kako obrisati lažni profil na Instagramu

Osim AZOP-a korisni edukativni materijali i razni priručnici za sigurnije korištenje interneta prvenstveno za djecu mogu se pronaći i na web stranici Centar za sigurniji Internet Hrvatska.

CSI.hr (Centar za sigurniji Internet Hrvatska) mrežni je resurs koji nudi temeljne smjernice za zaštitu osobnih podataka i snalaženje u digitalnom svijetu. CSI.hr također igra središnju ulogu u širenju svijesti o online sigurnosti i davanju praktičnih savjeta o tome kako se ljudi mogu zaštititi od kibernetičkih prijetnji, što uključuje vodiče, članke i razne resurse usmjerene na podizanje svijesti o zaštiti na internetu.

Neki od priručnika i edukativnih programa koji se nude na CSI.hr su:

- Digitalni priručnik za mlade: ovaj priručnik namijenjen je svima koji bolje žele razumjeti načine kako se zaštititi od elektroničkog vršnjačkog nasilja. Priručnik istražuje različite aspekte vršnjačkog nasilja te se posebna pozornost daje popularnoj društvenoj mreži Snapchat.
- Priručnik za informacijsku sigurnost i zaštitu privatnosti: namijenjen je kao osnovna literatura za sve buduće edukacije računalnih korisnika te pokriva osnove sigurnog ponašanja na internetu
- 10 pitanja za testiranje sigurnosti djeteta na internetu: letak s pitanjima koji roditelji mogu zajedno sa djecom riješiti kako bi procijenili svoje znanje o sigurnom ponašanju na internetu

Također provode se redovite kampanje za promicanje sigurnih praksi na internetu. U njima se obuhvaćaju teme poput sigurnog upravljanja lozinkama, sigurne upotrebe društvenih medija i otkrivanja online prijevara. Nadalje CSI.hr ujedno surađuje sa školama i javnim institucijama na podizanju svijesti o cyber rizicima i zaštiti digitalnih navika među ljudima svih dobnih skupina.

Osim toga informira građane o njihovim pravima temeljem Opće uredbe o zaštiti podataka (GDPR) te načinima kako mogu preuzeti kontrolu nad svojim osobnim podacima. To uključuje savjete kako prilagoditi svoje postavke privatnosti, kako izbjeći prekomjerno dijeljenje na mreži te kako zaštititi osobni uređaj.

6. Zaključak

Ovo istraživanje temeljeno na anketi pruža uvide u percepciju javnosti prema zaštiti osobnih podataka na internetu. Temeljem istraživanja pokazano je kako je većina ispitanika djelomično upućena u zaštitu osobnih podataka na internetu.

Rezultati istraživanja otkrivaju da je značajan broj ispitanika zabrinut za svoju privatnost, aktivno koriste internet, ali sumnjaju u točnost načina na koji se osobni podaci koriste. Svjesni su opasnosti online prikupljanja podataka i većina poduzima korake kako bi zaštitila svoje podatke. Osim toga, poduzimaju proaktivne radnje kako bi ograničili količinu informacija koje prenose online. Iako ljudi postaju svjesniji zakona o privatnosti poput GDPR-a i osnovnih tehnika kibernetičke sigurnosti, jaz između znanja i prakse i dalje se produbljuje. Ispitanici su oprezni u pogledu društvenih medija i dijeljenja podataka, ali imaju jaku sumnju u sposobnost organizacija da zaštite njihovu privatnost.

Kako bi se riješio ovaj nedostatak, bitno je educirati više pojedinaca o važnosti zaštite njihove privatnosti, opasnostima prikupljanja podataka i načinima održavanja privatnosti na internetu. Za postizanje ovog cilja mogu se koristiti kampanje i radionice, a mogu se izraditi i edukativni materijali. Nadalje, važno je imati alate i resurse koji mogu pomoći pojedincima u razumijevanju privatnosti i sigurnosti njihovih podataka. Jedna od opcija za postizanje toga mogla bi biti pružanje najučinkovitijih alata za zaštitu privatnosti podataka, kao što su VPN-ovi, ili podučavanje pojedinaca kako se njihovi podaci mogu zaštititi na mreži pomoću jakih lozinki i enkripcije. Nadalje, tvrtke se moraju potaknuti da uspostave etičnije metode prikupljanja podataka i osiguraju veću transparentnost u pogledu takvog prikupljanja. Organizacije također mogu ponovno izgraditi povjerenje i učiniti da se korisnici osjećaju sigurnije jasnim komuniciranjem upotrebe podataka. Tvrtke moraju osigurati da se korisnički podaci koriste samo u svrhe u koje su prikupljeni i da korisnici imaju mogućnost isključiti prikupljanje tih istih podataka. Stoga je potrebno imati odgovarajuće sigurnosne mjere, poput enkripcije, kako bi se osigurala sama zaštita podataka na internetu. Nadalje na stranicama AZOP-a i CSI.hr dostupni su razni korisni materijali kao što su: savjeti, priručnici i slično, kojima građani i ostali korisnici interneta mogu svakodnevno pristupiti kako bi proširili svoje znanje o zaštiti osobnih podataka te samoj sigurnosti na internetu. Primjerice dok AZOP pruža informacije i smjernice pomoću kojih osvješćuje organizacije i građane o samim regulacijama i pravima GDPR-a, CSI.hr ima više prisniji pristup te pomaže u promicanju sigurnog ponašanja na internetu i educiranju građana o načinima prepoznavanja raznih online prijetnji. Stoga podizanjem svijesti i obrazovanjem građani mogu poduzeti proaktivne korake kako bi osigurali svoje digitalne živote i bili informirani u svijetu koji je sve povezaniji.

Sveučilište
Sjever

SVEUČILIŠTE
SJEVER

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski/specijalistički rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Lea Kramar pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog rada pod naslovom **Zaštita podataka na internetu** te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:

Lea Kramar

(vlastoručni potpis)

Sukladno članku 58., 59. i 61. Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti završne/diplomske/specijalističke radove sveučilišta su dužna objaviti u roku od 30 dana od dana obrane na nacionalnom repozitoriju odnosno repozitoriju visokog učilišta.

Sukladno članku 111. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima student se ne može protiviti da se njegov završni rad stvoren na bilo kojem studiju na visokom učilištu učini dostupnim javnosti na odgovarajućoj javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice sastavnice sveučilišta, knjižnice veleučilišta ili visoke škole i/ili na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sukladno zakonu kojim se uređuje umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje.

7. Literatura

Knjige:

1. Dara Hallinan, Paul De Hert, Ronald Leenes, Serge Gutwirth (2020), Data Protection and Privacy, Volume 12
2. Voigt, P., von dem Bussche, A., (2017.), The EU General Data Protection Regulation (GDPR); A practical guide
3. Bennett, C. J. (2018). Regulating Privacy: Data Protection and Public Policy in Europe and the United States. Sjedinjene Američke Države: Cornell University Press.
4. Kazemi, R., (2018). General Data Protection Regulation (GDPR). Tredition.

Časopisi, znanstveni radovi i srodno

1. Abril Martii Maciejewski (2024). 'Zaštita osobnih podataka', Informativni članci o Europskoj uniji
Preuzeto s: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/home> (Datum pristupa 26.08.2024.)
2. Varga, M. (2011). 'Zaštita elektroničkih podataka', Tehnički glasnik, 5(1), str. 61-73.
Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/85799> (Datum pristupa: 26.08.2024.)
3. Brautović, M. (2007). 'Zaštita privatnosti kod hrvatskih online medija', MediAnali, 1(1), str. 27-44. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/41342> (Datum pristupa: 28.08.2024.)
4. Surla, J., Markotić, I., i Vori, O. (2020). 'Zaštita osobnih podataka', *Journal of Applied Health Sciences = Časopis za primijenjene zdravstvene znanosti*, 6(1), str. 159-167.
<https://doi.org/10.24141/1/6/1/15>
5. Čizmić, J., i Boban, M. (2018). 'Učinak nove Eu uredbe 2016/679 (GDPR) na zaštitu osobnih podataka u republici hrvatskoj', Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 39(1), str. 377-406. <https://doi.org/10.30925/zpfsr.39.1.13>
6. Agencija za zaštitu osobnih podataka, Vodič kroz opću uredbu o zaštiti podataka,(Datum pristupa: 28.08.2024.) <https://azop.hr/djelokrug/>
7. GDPR.EU, Complete guide to GDPR compliance (Datum pristupa: 28.08.2024.)
<https://gdpr.eu/>

8. Smoljić, M., i Vukić, A.M. (2021). 'ZAKONSKO Odstupanje od Opće Uredbe o zaštiti podataka(EU) 2016/679 (GDPR)', *Tranzicija*, 24(47), str. 1-9. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/295055>
9. Lisičar, H. (2024). 'Načelo odgovornosti i odgovarajuće i učinkovite mjere prema Općoj uredbi o zaštiti podataka', *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 74(2), str. 217-253. <https://doi.org/10.3935/zpfz.74.2.03>
10. Suci, G., et al. (2020). 'IoT Platform for Personal Data Protection', *Annals of Disaster Risk Sciences*, 3(1), str. 0-0. <https://doi.org/10.51381/adrs.v3i1.39> (Datum pristupa 01.10.2024.)
11. Shweta, i Kelly Main (2024). 'What Is Smishing? Definition, Examples & Protection', *Forbes Advisor*. <https://www.forbes.com/advisor/business/what-is-smishing/> (Datum pristupa 04.11.2024.)
12. Centar za sigurniji Internet Hrvatska (CSI.hr), Digitalni priručnik <https://csi.hr/2023/11/06/digitalni-prirucnik/> (Datum pristupa 4.11. 2024.)
13. Centar za sigurniji Internet Hrvatska (CSI.hr), Priručnik za informacijsku sigurnost i zaštitu privatnosti <https://csi.hr/2020/05/03/prirucnik-za-informacijsku-sigurnost-i-zastitu-privatnosti/> (Datum pristupa 4.11.2024.)
14. Centar za sigurniji Internet Hrvatska (CSI.hr), 10 pitanja za testiranje sigurnosti djeteta na internetu <https://csi.hr/2020/05/03/10-pitanja-za-testiranje-sigurnosti-djeteta-na-internetu/> (Datum pristupa 4.11.2024.)

Internet izvori:

1. Europska komisija.hr; Što su osobni podatci https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/reform/what-personal-data_hr (Datum pristupa: 04.09.2024.)
2. Republika Hrvatska, Ministarstvo gospodarstva ; Središnji portal za potrošače, Zaštita osobnih podataka <https://www.szp.hr/sve-potrosacke-teme-na-jednom-mjestu/zastita-osobnih-podataka/75> (Datum pristupa: 04.09.2024.)
3. Odvjetnički ured Tomislav Strnišćak; Zaštita podataka na internetu <https://www.odvjetnik-strniscak.hr/strucni-clanci/zastita-podataka-na-internetu/> (Datum pristupa: 04.09.2024.)

4. Medijska pismenost.hr; Kako zaštititi svoje privatne informacije na internetu i društvenim mrežama

<https://www.medijskapismenost.hr/kako-zastititi-svoje-privatne-informacije-na-internetu-i-drustvenim-mrezama/>

(Datum pristupa: 04.09.2024.)

5. Republika Hrvatska, Ministarstvo unutarnjih poslova; Internet prijevare

<https://policija.gov.hr/prevencija/racunalna-sigurnost/internet-prijevare/456>

(Datum pristupa: 04.11.2024.)

Zakoni i propisi:

1. Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka i Dodatnog protokola uz konvenciju za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka u vezi nadzornih tijela i međunarodne razmjene podataka (NN 4/2005)

ELI: [/eli/medunarodni/2005/4/38](https://eli.medunarodni/2005/4/38)

2. Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka)

ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>

3. Direktiva 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. srpnja 2002. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama)

ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2002/58/oj>

4. Direktiva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP

ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/680/oj>

5. (Europska) Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (NN 6/1999)
ELI: <https://narodne-novine.nn.hr/eli/medunarodni/1999/6/142>
6. Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka (NN 42/2018)
ELI: </eli/sluzbeni/2018/42/805>

8. Popis grafova

grafikon 1. prikaz spola ispitanika.....	9
grafikon 2. prikaz stupnja obrazovanja ispitanika	10
grafikon 3. prikaz koliko često ispitanici koriste Internet	11
grafikon 4. prikaz ispitanika čitaju li pravila privatnosti na internetu ili ne.....	12
grafikon 5. prikaz povjerenja ispitanika u organizacije i njihovu mogućnost zaštite osobnih podataka.....	12
grafikon 6. prikaz koliko ispitanika ima javni profil na društvenim mrežama.....	13
grafikon 7. prikaz kategorizacije objava na Facebooku	14
grafikon 8. prikaz objavljivanja tijekom/nakon putovanja (zimovanje/ljetovanje).....	14
grafikon 9. prikaz svjesnosti ispitanika o GDPR-u	15
grafikon 10. prikaz utjecaja GDPR-a na privatnost.....	16
grafikon 11. prikaz koliko ispitanici vjeruju da se podatci prikupljaju druge svrhe	17
grafikon 12. prikaz vjere ispitanika u poduzimanju adekvatnih mjera zaštite osobnih podataka od strane organizacija.	18
grafikon 13. prikaz iskustva ispitanika s krađom osobnih podataka	19
grafikon 14. prikaz participacije ispitanika u određenim promocijama	20
grafikon 15. znanje ispitanika o izvorima zaštite podataka.....	21
grafikon 16. prikaz ispitanika o pravima prestanka obrade osobnih podataka.....	21

9. Popis tablica

Tablica 1. prikaz dobnih skupina ispitanika	10
---	----

10. Popis slika

Slika 1. primjer smishing prijave propuštenom isporukom.....	24
Slika 2. primjer postupka brisanja lažnog profila na Facebooku	26
Slika 3. primjer postupka kako obrisati lažni profil na Instagramu.....	27

11. Prilog – Popis anketnih pitanja

1. Spol?

- Muško
- Žensko
- Drugo

2. Dob?

- Ispod 18
- 18-24
- 25-34
- 35-44
- 45-54
- 55+

3. Stupanj obrazovanja?

- osnovna škola
- srednja škola
- fakultet
- magistarski studij
- doktorski studij
- drugo

4. Koliko sati dnevno provedete na internetu?

- Svakodnevno
- Nekoliko puta tjedno
- Rijetko
- Nikad

5. Čitate li pravila privatnosti pri registraciji na portalima, društvenim mrežama ili web trgovinama?

- Da
- Ne

6. Smatrate li da organizacije štite Vaše osobne podatke?

- Smatram
- Ne smatram

7. Jesu li Vaši profili na društvenim mrežama javni?

- Da
- Ne

8. Svrstavate li Vaše fotografije i objave u kategorije (obitelj, prijatelji) tijekom objavljivanja na Facebooku?
- Svrstavam
 - Ne svrstavam
9. Objavljujete li fotografije na društvenim mrežama tijekom/nakon putovanja (ljetovanje, zimovanje)?
- Uvijek
 - Rijetko
 - Nikad
10. Zna li što je Opća uredba o zaštiti osobnih podataka (GDPR)?
- Da
 - Ne
11. Smatrate li da je Vaša privatnost sigurnija otkako je na snagu stupila Opća uredba o zaštiti osobnih podataka (GDPR)?
- Smatram
 - Ne smatram
12. Smatrate li da se Vaši podaci prikupljaju i koriste u neke druge svrhe osim onih spomenutih?
- Smatram
 - Ne smatram
13. Mislite li da Vaša organizacija (škola/poslodavac) provodi adekvatne mjere za zaštitu osobnih podataka?
- Da
 - Ne
 - Nisam siguran/na
14. Jeste li ikada bili žrtva krađe osobnih podataka?
- Da
 - Ne
 - Nisam siguran/na
15. Da li biste ispunili upitnik koji traži podatke vašeg kućanstva za nagradnu igru kojoj je glavna nagrada automobil?
- Da
 - Ne
 - Nisam siguran/na
16. Zna li gdje možete naučiti više o zaštiti podataka?
- Znam
 - Ne znam
 - Nisam siguran/na

17. Znete li da možete tražiti prestanak obrade vaših podataka?

- Znam
- Ne znam

18. Prema Vašem mišljenju kako možemo zaštititi osobne podatke na internetu?